

ДЕВАТА НА ЛАНГДОК

При поредното ми отиване в Тулуза моите домакини заявиха: „Утре отиваме в Каркасон!“ Напразно обяснявах, че вече двата пъти съм ходила там. И така — отново поехме по добре познатия ми „Рут дю Нарбон“ и след около 90 километра бяхме пред портите на крепостта.

Каркасон има около 40 000 жители, като 800 от тях живеят в крепостта. Останалите са заселени в Долния град, разположен на другия бряг на р. Ог. Намираме се в някогашната провинция Окситания или земята на Лангдок. Югоизточната ѝ граница е Средиземно море, а на юг високите вериги на Пиренеите я делят от Испания. Разположен на главния път между Марсилия и Тулуза, Каркасон е близо и до Канал дю Миди — изкуствено прокопан, свързващ Ламанш със Средиземно море.

И над Каркасон витаят легенди. Като всяка легенда и тази започва: „Имало едно време... един владетел на крепостта, сарацинският крал Балаак. Той бил убит при обсадата на града от войските на франките. Съпругата му — наричали я Дамата Каркас — продължила отбраната. Настъпил глад, падането на крепостта било близко. Тогава Дамата Каркас наредила да съберат последното жито, нахранили последното прасе и го хвърлили пред крепостната стена. Франките решили, че обсадените имат достатъчно храна, щом като дават жито дори и на прасетата. И започнали да се стягат за път. Като забелязала приготовленията им, Дамата Каркас наредила на тръбачите си да призват врага към преговори за примирие. Обсадените викали „Каркас сон“, което буквално значи „Каркас зове“. Франките се втурнали към своя император, повтаряйки: „Каркас сон, Каркас сон“. Когато императорът влязъл в града, толкова много се възхитил от хитростта и самообладание-то на Дамата Каркас, че я оставил да управлява. Бракът ѝ с един от придворните на императора поставил началото на най-известния местен аристократически род Транквел (в превод: „смел войн“).

При визането си в крепостта видяхме по бойниците и стените облечени в доспехи войни, станахме свидетели на рицарски турнир, чухме и песни на трубадури. Снимаше се филм за албигойските войни. С двете си крепостни стени (външната със седемнадесетте, а вътрешната — с двадесет и деветте си кули), както и със замъка Каркасон е чудесен естествен декор за средновековни битки.

„Две жарави — един пламък“ нарече академик Владимир Топенчаров възникването почти по едно и също време на богомилството в България и катаризма във Франция. В края на XII в. и началото на XIII в. в Южна Франция, както и в цяла Европа, широко се разпространило дуалистичното учение на албигойците (или катарите). Както богомилите, и катарите смятали, че вселената е създадена от две сили — на доброто и на злото, от бога и от сатаната. Бог властвувал над ума и духа, а сатаната управлявал материалния свят. Дуалистите смятали, че Римската католическа църква е творение на дявола и това им давало основание да не се подчиняват на нейната власт. Албигойското учение толкова се утвърдило в Южна Франция, че в областта Лангдок около Тулуза почти напълно изместило католицизма — приобщила се дори и част от католическото духовенство. При преминаването на IV кръстоносен поход през Балканите се установили връзки между дуалистично-кръстоносци и българските богомилци. Западните дуалисти смятали, че тяхното учение се е зародило в българските земи и че българите са техни учители.

Каркасонската богомилска община води произхода си от България (Д. Ангелов, Богомилите в България, 1968, Наука и изкуство, София). Инквизицията е горела на клада „катарите-буз-

ри“. „Изповядва вяра, внесена от България“ е било вече достатъчно обвинение, за да бъде някой сложен на кладата. Във френския език думата „бугр“ (българин) била използвана в дъва противоположни смисла. За катарите и техните поддръжници тя била синоним на благороден, добър, смел човек, докато противниците на дуализма влагали точно обратния смисъл: лош, опасен и развратен човек. Инквизицията била безмилостна в разправата си. Наричателното „бугр“, което започнало да се появява в хроники-те и песните на трубадури-те в началото на XIII в., означавало съпротива срещу съществуващия ред, търсене на истината и противопоставяне срещу официалната идеология на държавата и църквата. Тогава се въвежда в наказателния закон и изразът „българска ерес“, с който се заклеявали френските катари — егиди-верци на българските богомилци.

Осъзнал растящата популярност на това учение, папа Инокентий II издал своята була „Против катарите“ и предприел кръстоносен поход срещу Лангдок. Така започнали унищожителните албигойски войни за сломяване на най-масовото народно движение в европейското средновековие — катаризма.

За да се оцени ролята и значението на Каркасон в европейската история, трябва да се има предвид, че поради важното му стратегическо положение в миналото (наблизо минавала границата между Франция и Испания, както и старият римски път, свързващ Бордо на атлантическия бряг с Рим), още през II в. пр. н. е. хълмът над р. Ог бил превърнат в крепост. По-късно се заселили римски ветерани, които основали сегашния Каркасон.

В началото на XIII в. 20 000 рицари покорили крепостта. При управлението на Луи IX била построена втора (външна) крепостна стена. Гра-

дът бил вече достатъчно укрепен и кралят пристъпил към благоустрояването му. При Филип III било довършено строителството на обществени сгради. Считания вече за непревземим град започнали да наричат „Девата на Лангдок“.

През XVII в. Каркасон загубил стратегическото си значение, тъй като границата между Испания и Франция била преместена на югозапад. Поддържането на крепостта било занемарено. През XIX в. писателят Проспер Мериме призвал да се съхрани този ценен паметник на европейската история. Благодарение на извършената реставрация днес Каркасон е най-запазената крепост в света. През Първата световна война тук били затворени 300 немски офицери. През 1944 г. градът станал главна квартира на немците, които принудили местните жители да напуснат крепостта.

Разходката ни по крепостните стени е към своя край. Последен поглед към долината на р. Ог, изпепелена от безжалостното сънще на Окситания, към Долния град, в центъра на който се очертават силуетите на църквата „Сен Венсен“ (от XIV в.) и катедралата „Сен Мишел“ (от края на XIII в.). Разглеждаме замъка и градския музей, бавно се разхождаме по средновековните улици. Спираме се пред магазинчетата, предлагащи окситански сувенири, картички, диалогити, пред старинни кладенци по средата на улиците, край обвити с бръшляни къщички с много цветя по прозорците. Уютни ресторанти предлагат специалитети от Южна Франция и прочутите каркасонски вина. Но дори и те не правят по-вегря средновековната атмосфера, която се чувства навсякъде. Странно ти се вижда, че тук могат да живеят хора, че градът не е само музей. Нормално си тече животът, в който каркасонци са пригостили всекидневието си към постоянното присъствие на туристи.

СВЕТЛА БАЙКУШЕВА